ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКI

№69 (22.227) ● 2012 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 18, бэрэжьей ● Тхъэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ●

adyghe@mail.ru
adyghepsale.ru

● КъБР-м и Парламентым

Къэбэрдей-Балъкъэрым и зыужьыкIэм къыкIэлъоплъ

Чеченов Ануаррэ Радвани Жанрэ

КъБР-м и Парламентым и Унафэщ Чеченов Ануар иджыблагъэ хуэзэщ Франджы-урысей кьэхутэныгъэхэмкIэ центру Москва дэтым и унафэщ, географие щIэныгъэхэм я доктор Радвани Жан.

ХьэщIэМ фIэхъус псалъэхэмкIэ зыхуигъаэзэри, спикерым кьыхигъэщащ ди республикэм ис лъэпкъхэр хьэщIэкIэ зэрыфIыр, ди деж кьакIуэжэм ахэр сытым дежи зэращыгугфIыкIыр.

Зиусхьэн Радвани кьигъэльэгъуащ езым и щIэныгъэ къэхутэныгъэхэр Кавказым и географием зэрытеухуар. Ящэ дыдэу ар КъБР-м 1974 гъэм кьэкIуауэ щытащ, илъэс эыбжанэ нэхъ дэмыкIыу, аргуэру кьытригъэзэжащ.

«Ди цIыхухэм зэрыжаIэмкIэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым зэ щIэм Iэмал имыIэу кьытригъэзэжьынущ», - жиIащ Чеченов Ануар.

Республикэм иджы щыщыIэну зэманым кьурыбыдэу Радвани Жан и мурадщ КъБР-м и агропромышленнэ, экономикэ, турист-рекреацэ IэнатIэхэм я кьуэу щыгъуазэ зищIыну. Абы ипкъ иткIэ, ар ди деж кьызэрысу Iуащьэмахуэ лъапэ щыIащ.

«70 гъэхэми сэ Iуащьэмахуэ лъапэ сыщыIаущ щытащ. Абы лъандэрэ зэхъуэжIыныгъэ куэд кьэхъуащ, ауэ зызымыхъуэжа IэнатIэхэри щыIэщ. Псалъэм папщIэ, Чегет бгым дэкI кIапсэ гъэзгур япэми зэрыщытам хуэдэщ», - кьыхигъэщащ Радвани Жан.

Ар щIэупщащ КъБР-м туризмым зыщыгъэжьыныжьмкIэ щыIэ Iэмалхэм спикерыр зэреплъым. Чеченов Ануар кьызэрилытэжмкIэ, туризмым зыпхуегъэужьыкуэным абы и идкыжьей инфраструктурэ зэтемыувауэ: «КьыхэзгъэщхьэхукIыну сыхуейщ федеральнэ, щыналъэ унафэщIхэм ирагъэкIуэкI лэжьыгъэшхуэм и фIыгъэкIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и экономикэм цIыхухэм я псэукIэми псынщIэу зэрызахьуэжыр. Дэрэ дыхущIокIу а зэхъуэжIыныгъэхэм яхуэфащэн хабзэ пьэбжьыхэр зэрызэтедгъэувэным. Ди цIыхухэр гуащIафIэщ, акъыл ябгъэдэлъщ, зэкъуэтщ, щIэр псынщIэу кьапхьуатэ, абы кьыхэкIыу сыт хуэдэ кьалэнми пэльэщынущ.

Радвани Жан нэхъ зытегуэзвыхьахэм ящыщщ республикэм щIы Iэхъур зэрыщыдгъэкIыр. «Дэ Iуащьэмахуэ лъапэ щыпсэуэхэм дыIущащ. Абыхэм ящыщ куэдым кьызэралытэмкIэ, щIыналъэм зегъэужьыныр зэтезыбгъэ щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ щIыр унеиуэ зэрамыгуэшыр», - жиIащ географым.

Абы и жэуапу Чеченов Ануар кьигъэльэгъуащ Совет Союзым и лъэхъэнэм ди кьэралыр нэгъуэщI жьылагъуэ экономикэ псэукIэм зэритар. «Европэм и кьэралхэр капитализмым илъэс Iэджэкlэ хуэжIауащ, экономикэри, социальнэ Iэнатlэри, нэхъыщхьэ дыдэр арщи, цIыхухэм я зэхэщIыкIри апхуэдэ псэукIэм зэрыхэзгъэным мыпIащIэурэ хуауэнэтIу. А псоми зэманышхуэ токIуадэ. Дэ иджыри зэфIэдгъэкIакьым 90 гъэхэм едгъэжьа зэхъуэкIыныгъэхэр. ЦIыхухэм я зэхэщIыкIым зихьужьхьэм хуейщ, абы и уэжьIэщ зыхуэфащэ реформэхэри нэгъэсауэ щыпхьыкIынур», - кьыхихгъэщхьэхукIащ спикерым.

ПыухьыкIауэ щIы Iэхъум щытепсэлъыхьым, спикерым жиIащ, гува-щIэхами, щIыр уней мылъку зэращIынур быдэу и фIэщ зэрыхьур. «Аущ ди республикэм щIыр кьызэрелэжщIкIым кьыхэкIыу, дэ мы Iэхъум иясуIэ сакьыу дыбгъэдохьэ. Республикэм и Iэтащхьэр КъБР-м законхэр кьыдэзыгъэкI и органым щыгъуу йолажь нэхъ кьезэгъыну хэкIыпIэхэр кьэлъыхьуным. Мы Iэхъум теухуауэ зэакьылэгъуныгъэ щыIэкъым, уеблэмэ цIыхухэр кьыщызэрыIэт кьэхъуащ. Ауэ иджыпсту плъапIэ гуэрхэр щыIэ хьуа хуэдэщ. Сэ сыщогугъ 2014 гъэм и кIэм нэсыху Iэхъум кьеозэгъын хэкIыпIэхэр кьэдгъэуэтыну», - жиIащ и псалъэр щиухым Чеченов Ануар.

Франджы-урысей кьэхутэныгъэхэмкIэ центрым кьыкIа гупыр махуэ гъунэгъуэхэм кьурыбыдэу республикэм и агропромышленнэ Iэхъущ1апIэ нэхъ ин дыдэхэм я лэжьыгъэм еплъынущ.

ТОЛАСОВЭ Екатеринэ.

● Егъэджэныгъэ

Республикэм и пщэдейр зыгъэнахуэ

Къэбэрдей-Балъкъэр кьэрал мэкъумэщ академием махуэку кIуам Iуэху дахэ щекIуэкIащ. Школхэм, щIэныгъэ куэрыт, нэхъыщхьэ щыгъэгъэгъуэт еджапIэхэм щIэс ныбжьыщIэ зэчинфIэхэмрэ фIыуэ еджэхэмрэ «Урысей зэкъуэт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ кьудамэм кьыбгъэдэкI стипендиехэр зы илъэскIэ зэрыратыну сертификатхэмкIэ яхуэунсащ.

ХАБЗЭ зэрыхъуам тету, 2002 гъэ лъандэрэ, «Урысей зэкъуэт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ кьудамэм и политсоветым унафэ кьыщтауэ, нэхъыфIу еджэ, нэхъ жьыджэр щIалэгъуалэм илъэскIэ ят стипендие яхуегъэзыв. Абы ипкъ иткIэ, КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министерствэм, кьэрал еджапIэ нэхъыщхьэхэм, ЕгъэджэныгъэмкIэ кьалэ, район департаментхэм, партым и кьудамэу куейкэм щыIэхэм я лIыкIуэр зэчэнджэщри, 2011-2012 гъэ еджэгъуэм политикэ партым и стипендиер хуэфащэу кьаутыпащ ныбжьыщIэ 47-м. Абы хохьэ курыт щколхэм щIэс сабий 33-р (сом 350-рэ), курыт щIэныгъэ щызрагъэгъэт зэрыгъэпIэм и зы студент (сом 600), щIэныгъэ зэпхьыщхьэ щызрагъэгъэт еджапIэхэм я студент 13 (сом 900) - ахэр щIэныгъэ нэхъыфI кьэзыгъэльагъуэхэрщ, республикэ, урысейпсо олимпиадхэм, зэхьэзэхуэхэм щытекIуахэрщ, конференцхэм, жылагъуэ-политикэ гъащIэм жьыдкэру хэтхэрщ.

ГуфIэгъуэ зэIущIэм хэтащ КъБР-м и Парламентым и Унафэщым и кьуэдэ **Саенкэ Татьянэ,** КъБКъМА-м и ректор **Жэрыкъуэ Борис**, «Урысей зэкъуэт» политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ кьудамэм и политсоветым хэт **Таукеновэ Галинэ,** ГъэзэщIакIуэ комитетым и Iэтащхьэ **Канунниковэ Татьянэ,** куейхэм щIы парт кьудамэхэм я Iэтащхьэхэр, егъэджакIуэхэр, адъанэхэр.

- Мы Iуэху дахэм и кьалэн нэхъыщхьэр еджакIуэ, студент нэхъыфIхэм гу ялытэнырщ, жэрдэм зиIэхэр нэхъри тегъэгушхэныращ, - жиIащ Жэрыкъуэм. - Апхуэдэ Iуэхугъуэ куэдым нужь ит «Урысей зэкъуэт» политикэ партым иригъэкIуэкI лэжьыгъэхэм лъабжьэ яхуэхъуэр псоуэкIэр егъэфIэкIуэныращ, щIалэгъуалэм гъэзгу ельынырщ, гъащIэм и лъэныкъуэ псоми зегъэужьынырщ. Партым и Iэтащхьэхэр, фэ зэрыфIащIи, кьэралу унафэщIхэр араущ, абыхэм зэрахьэ Iуэхухэм кьарикIуэ фIыр псоми доГъэгъу. Ахэр кьыбгъэрыуэу, дыдэзэрыфщыгугъым хуэдэу фыкьыщIэкIыну сыхуейщ.

Саенкэ Татьянэ КъБКъМА-м и 5-нэ курсым щеджэ Бэрэздж Фатlимэ дипломыр прет.

Къэбгъэльагъуэмэ, нэхъыщхьэу дызэрыфхуэхъуапсэр гупсысэ пыухыкIа фIэу фыпсэуныр, фи увыпIэр зэпгъэгъэтыжыныр. Ди республикэр кьапщтэмэ, «Урысей зэкъуэт» партым хэтхэр гуп зэрыIыгъ, пъэрызехь хъуащ. Абы цIыху мин 40-м щIигъу кьызэщIеубыдэ, апхуэдизэ дыдэ акъыгъэуу яIэщ. Абыхэм я кьалэн нэхъыщхьэхэм ящыщщ кьыдэкIуэтей щIэблэм щIэныгъэрэ гъэсэныгъэрэ ябгъэдэльхьэныр. А Iуэхум толажьэ партым кьрихьэжьа пъэпкъ проектхэр, нэгъуэщI программэ щхьэхуэхэр. Апхуэдэ Iэмалхэр кьэбгъэсэбэпу фи мурадхэр зэвгъэхьулIану, пьагапIащIэхэр зыIэрывгъэхьэну си гуапэщ.

Жэрыкъуэм и ужькIэ къэпсэльащ Саенкэ Татьянэ. Абы кьыхигъэщащ егугъуу еджэхэм стипендие етыныр партым иригъэкIуэкI Iуэху нэхъыфIхэм зэращыщыр, абы щIалэгъуалэр нэхъри зэрытригъэгушхуэр. Кьэралым, щIыналъэм кьахуищI гульытэмрэ кьаригъэз дзыхьымрэ зыхащIу, абы хуэфащэу кьыдэкIуэтеину, цIыху зэпIэзэрыт кьахэкIыну зэрихьэлсапIэр жиIащ кьэпсальэм. ЩIалэгъуалэм ехъуэхъуащ Таукеновэ Галинэ, Канунниковэ Татьянэ сыми. НыбжьыщIэхэм кьабгъэдэкIыу, «Урысей зэкъуэт» партым и Iэтащхьэхэмэ, абы ди щIыналъэм щIэ кьудамэм и унафэщIхэми фIыщIэ хуащащ, кьыхуащIа гульытэм жэуаплныгъэ нэхъыбэ кьаззэрихьыхьар кьыхагъэщу кьэпсэльащ Хьэгъэбанэ Динэ, Бичиев Солтанбек, Лукьяевэ Тамарэ,Ботэщ Светлмыр, Къуийцыкlу Iэсият сымэ, нэгъуэщIхэри.

ХьэщIэхэм республикэм и пщэдейм жьыдэжру кьыхуэужьэну щыщIугъуэ ныбжьыщIэ 47-м сертификатхэр иратыжащ нкIи кьыхаха гъуэгум щIемыгъуэжу тетыну, щIэныгъэм и куэгъаным гъуэгуанэщIэхэр кьыззэрызэIуихыр зыщагъэмыгъэгъупщэну чэнджэщ ираущ.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

Сурэтхэр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

КъБКъМА-м и ректор Жэрыкъуэ Борис зэIущIэр кьызэIуех.

● КъБР-м и Правительствэм

Дапщэщи хуэдэу

КЪЭРАЛЫМ и дэнэ щIыпIи хуэдэу, хабзэ зэрыхъуам тету, Хэку зауэшхуэр ди текIуэныгъэкIэ зэриухрэ илъэс 67-рэ зэрырикъур накьыгъэ маэмк Къэбэрдей-Балъкъэрым щагъэлъэпIэнущ. Абы хуэфащэу зыхуагъэхьэзырырикIи зэпэщу ирагъэкIуэкIын папщIэ, «2009 - 2012 гъэхэм КъБР-м щэнхабзэм зэрызыщиужьынур» республикэ программэ хэкам кьызэрыщыгъэпэсэгъуэм хуэдэу, Къэбэрдей-Балъкъэрым и Правительствэм кьищта унафэм инкIа иткIэ, а Iуэхум сом мин 950-рэ хуаутIыпащынущ.

Апхуэдэу ТекIуэныгъэ Иныр гъэльэпIэным зыхуэгъэхьэзырыныжьмкIэ кьызэрэпэщакIуэ комитетым хэтхэр кьащтащ. Абы и тхьэмадэщ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и кьуэдэ Ерчэн Темболэт.

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэ.

● Къэрал сыхьэт

Ныбжьыщ1эхэр трагъэгушхуэ

«Къэрал сыхьэт» хьыбарегъащIэ-уэрщIыныгъэ проектым хыхьу, Къэбэрдей-Балъкъэрым Мэкъумэщ хозяйствэмкIэ и министерствэм и лIыкIуэхэр Налшык дэт курыт еджапIэ №32-р къэзыуххэм мэлыжьыхьым и 13-м яIущIащ. Ар зытеухуауэ щытар кьэралымрэ республикэмрэ я зыужьынныгъэм щIалэгъуалэм щаIэ мыхьэнэрщ.

КъБР-м МЭКЪУМЭЩ хозяйствэмкIэ и министрым и кьуэдэ **Биттиев Хьэким** еджакIуэхэр хигъэгъуэзащ республикэм и агропромышленнэ комплексым нобэ и Iуэху зыIутым, згъэзащIэ программэхэр зыхуэдэм, а Iэнатlэм зиужьынымкIэ щыIэ хэкIыпIэхэм.

- ЩIалэгъуалэр фыхуэмыжьыдэржэмэ, фи кьарур, фи зэфIэкIыр хуэзщIэвмыгъэуIэну, инноваци технологиехэр нэгъэсауэ кьытхуэгъэсэбэпынкъым. Кьыхэфхыну Iэщагъэм емыльытауэ, ди кьэралым, республикэм я пщэдейр зыухуэну кьызыпэещытыр фэращ, - кьыхигъэщащ абы.

ИужькIэ еджакIуэхэр куэдым щIэупщащ. Кьапщтэмэ, мыIэрысэхэм, бананхэм я уасэхэм кьадэкIуэу, хьэрычэтщIэ ныбжьыщIэхэр, сабий зэчинфIэхэр, кьуажэдэс Iэщагъэдl щIалэхэр кьэралым зэрыдгIыгъ щIыкIэм. Министерствэм мэкъумэщ щIэныгъэ жьыдапхъэ къэгъэкIынымкIэ и кьудамэм и унафэщI **ПщыхьэщIэ Тlэхьиррэ** Iэщ гъэхуныжьмкIэ Iэщагъэдl **Мусукаев Алимрэ** абыхэм я упщIэхэм зэпкърыхауэ жэуап ратащ.

КъБКъМА-м и ветеринарнэ медицинэ, зоониженер факультетхэм я деканхэу **Тэрчокъуэ Тимур, Джатокъуэ Олег** сымэ еджапIэ нэхъыщхьэхэр кьэзыухэр Iэнатlэкlэ кьызэрызэрагъэпэщ щыкIэм яхутепсэльыхьащ. Апхуэдэу абыхэм ныбжьыщIэхэр хагъэгъуэзащ я мэкъумэщ академием Iэщагъэдlэхэр зэрыщагъэхьэзырым хэтхэм щхьэхуэныжьыкIэ щыIэ.

ЗIущIэр щызэхуищIыжым Биттиев Хьэким курыт школыр кьэзыухэм экзаменхэр зэпэщу ятыну екъуэхъуащ икIи мэкъумэщ Iэщ1агъэм хуеджэнуэр абыхэм кьахэкIыну зэрыщыгугъыр кьыхигъэщащ.

КъБР-м Мэкъумэщ хозяйствэмкIэ и министерствэм и пресс-Iуэхущ1апIэ.

Налшык щыщ еджакIуэхэр токIуэ

УФ-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министерствэм, Егъэджэныгъэмкlэ урысейпсо академием, РАЕН-м, нэгъуэщI щIэныгъэ центрхэми я нэIэм щIэту, «Урысейм и лъэпкъ мылъкур» фIащу щIалэгъуалэ зэчинфIэхэм я урысейпсо зэпеуэ ирагъэкIуэкIам ящэ нагъыщэ зиIэ и дипломыр кьыхуагъэфащащ Налшык кьалэ щыщ ныбжьыщIэхэу Щэныбэ Мухьэмэдрэ (курыт школ №25) Хульчаевэ Саниятрэ (курыт школ №15).

10-нэ классым щIэс Щэныбэ Мухьэмэд утыку кьрихьа «Щэныбэхэ я лъэпкъым и тхыдэр» зэныжьыгъэ абы игъэзащIащ «Шанс» щIэныгъэ зэгухьэныгъэм и унафэщI Завода Еленэ и нэIэм щIэту. Щэныбэхэрэ Хульчаевхэрэ кьаухэкIащ республикэм и жылагъуэ, щIэныгъэ, щэнхабзэ гъащIэм хэлъхьэныгъэшхуэхэр хуэзыщIа цIыху цIрыIуэхэр. ЛъэпкъитIми я нэхъыжьхэр лIыгъэрэ хахуагъэрэ кьагъэльагъуэу хэтащ Хэку зауэшхуэм.

Мухьэмэдрэ Саниятрэ я лэжьыгъэхэр фIы дыдэу кьаззэрехъулIар Москва щыщыкIагъащ. Абыхэм я лэжьыгъэхэр ихуащ «Урысейм и лъэпкъ мылъкур» урысейпсо конференцым кьащтэта Iуэхугъуэ нэхъыфIхэм ятеуухуа тхыгъэхэр зэрыт тхылъым.

Я нэхъыжьхэм я зэфIэкIхэмрэ екъулIэныгъэхэмрэ фIыуэ щыгъуазэ ныбжьыщIэхэм пIалъэ пыухыкIа яIэкъым. Гъэзгу зэхэкIыпIэхэм я гъэшIыпIэхэр ирагъэфIэкIуэнущ, автомобиль дэдэныхьпIэ-гъэувынIэ зыбжанэ яухуэнущ. Уэрамым тельа асфальтыр зэрахъуэжьынур, нэхъ мащIэрауэ 2020 гъэ пщIондэ кьэтIу ядгъэуцкъым.

Кьалэм и махуэм ирихьэлIэу екIуу кьагъэщIэрэщIэжыну уэрам дахэм цIыхухэм кьыщакIуахьын хуэдэу, лэжьыгъэхэр зыщIхьэIум и кIэм яухынущ.

Налшык къалэ администрацэм и пресс-Iуэхущ1апIэ.

● Ди къалащхьэм

Уэрам нэхъыщхьэр къагъэщIэрэщIэж

Налшык щыщIадзащ абы и уэрам нэхъыщхьэр - Лениным и цIэр зезыхьэр - къэгъэщIэрэщIэжьыным теухуа лэжьыгъэхэм. Заказчикыр щыпIэ администрацэм коммунальнэ хозяйствэмрэ зэIуэзэщыныгъэмкIэ и Iуэхущ1апIэрщ. Абы и унафэщI Киримов Виктор зэрыжиIамкIэ, къалэ бюджетым щыщу сом мелуани 157-рэ реконструкцэм хуохьынущ.

ЯГЪЭЗЭЩIЭНУ проект зэхэтым хохьэ ильэс 20-25-рэ и пэкIэ яукъуэдия хуабэ кIуап1эхэр, зи пIалъэр икIа элементрэ кьоэхэр хьуэжьынырщ. КьыщынэмыщIауэ, гъуэгубгъуэхэм щагъэува мывэ гъэжкаэр (бордюрэхэр) гранитым кьыхэущIадзэмкIэ зэрахъуэжащ. Псоми зэращIэщи, бетонкIэ ягъэжа бордюрэхэр мыкьутэу ильэси 4-5 нэхъыбэ дахьрыкьым, гранитым кьыхэущIыкIаэхэм пIалъэ пыухыкIа яIэкъым. Гъэзгу зэхэкIыпIэхэм я гъэшIыпIэхэр ирагъэфIэкIуэнущ, автомобиль дэдэныхьпIэ-гъэувынIэ зыбжанэ яухуэнущ. Уэрамым тельа асфальтыр зэрахъуэжьынур, нэхъ мащIэрауэ 2020 гъэ пщIондэ кьэтIу ядгъэуцкъым.

Кьалэм и махуэм ирихьэлIэу екIуу кьагъэщIэрэщIэжыну уэрам дахэм цIыхухэм кьыщакIуахьын хуэдэу, лэжьыгъэхэр зыщIхьэIум и кIэм яухынущ.

Налшык къалэ администрацэм и пресс-Iуэхущ1апIэ.

Газетхэмрэ журналхэмрэ къевгъэхьыну фыхуеймэ...

«Урысейм и пощт» федеральнэ кьэрал предприятэм и кьудамэу КъБР-м щыIэм и Iуэхущ1апIэ псоми мэлыжьыхьым и 1-м щыщIэдзауэ цIыхухэм Iэ щытрадзэ хьунущ 2012 гъэм и етIуанэ илъэс ныкIуэм кьрагъэхьыну газетхэмрэ журналхэмрэ. Пощтым и лэжьакIуэхэм цIыхухэм Iэ зыщIадза кьыдэкIыгъэхэр и зэманым кьриубыдэу унагъуэхэм яхьынущ. Апхуэдэу ахэр кьыщыIахьык хъунущ пощтым и Iуэхущ1апIэхэмк.

Газетхэмрэ журналхэмрэ Iэ щIэдзыным пыща псоми нэхъ зэпэкрыхауэ щыгъуазэ зыщыфщI хъунущ пощтым и Iуэхущ1апIэхэм.

Щэныбэ Мухьэмэд

Хульчаевэ Саният

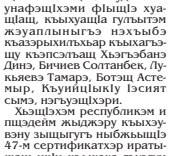

Яхудичыхьрыкъым

«Лукойл» НК-м и Iэтащхьэ Алекперов Вагит дыгъуасэ зэрыжиIамкIэ, хамэ кьэралхэр Iраным теуэрэ абы зауэм щыщIидзэмэ, ар и щхьэусыгъуэу, щIыдагъэм и уасэм хэхъуэнукым.

- Щыдагъэм нобэ иIэ уасэм - зы баррелым хуэзэу доллари 124-м - хеубыдэ. Ираным пыща шынагъуэхэри. Аращ а зауэр кьхъыеIмэ, уасэхэм куэдкIэ зыщIамыIэтынури, - жеIэ абы.

АтIэми, и ядернэ Iуэхуэхэр зыхуэдэр Iупщ1у Тегеран кьымыгъэльэгъуауэ, США-м кьигъэувэ санкцIэхэр зэрыIуимыхьжынур вэсэмахуэ жиIащ кьэрал секретарь Клинтон Хиллари. Псори попльэ накьыгъэм и кIэм Ираным и ядерэ Iуэхуэхэм теухуауэ Багдад щызэхэтыну зэIущIэм. Абы щызэIущIэнущ Тегеран и ядерэ щытыкIэмкIэ Iуэхуэхэм елъэжь кьэралихыжрэ (Инджылызыр, Китайр, Урысейр, США-р, Франджыр, Германиер) езы Ираным и лIыкIыгъэхэмрэ.

Ираным и МИД-м и Iэтащхьэ Алий Акбар Салехи вэсэмахуэ зэрыжиIамкIэ, абы и кьэралыр хьэзырщ я Iуэхуэхэр зыхуэдэр кьехьэкI-нехьэкI хэмылъу а зэIущIэм кьыщцIэлъэгъуэну, кьаръэбэта хьэзыру ураныр кьызэрэращэнумкIэ езыхэм щэсыпIэ кьратмэ.

ХьтIыгу кьулей цыкIущи...

Китаймрэ Япониемрэ куэд щIауэ щызэдауэ щы Iуэхуэхэр аргуэру щIэрыщIэу кьызэщIопльэж. Мыхьэм абы щхьэусыгъуэ хуэхъуащ Токио и кьалащхьэ префектурэм Сенкаку (Диоюйдао) хьтIыгу кьыщэхуну мурад зэрищIар. Ар нобэр кьыздэсым уней мылькуу зэрыщытым зэдауэр игъэщIэбащ, кьэралитIри зэкъым зэрыщыгъэ.

КьэралитIри зэкъым иужь зэритар я десантыр Сенкаку щрагъэтIысыкIыну. Ар Китаймэ Япониемэ я кьэрал гъунапхъэхьумэхэм яхьумэну нужь итщи, я зэхуэкIуагъуэ кьыдэхьуэ зэрэпытщ.

Атlэми, и ядернэ Iуэхуэхэр зыхуэдэр Iупщ1у Тегеран кьымыгъэльэгъуауэ, США-м кьигъэувэ санкцIэхэр зэрыIуимыхьжынур вэсэмахуэ жиIащ кьэрал секретарь Клинтон Хиллари. Псори попльэ накьыгъэм и кIэм Ираным и ядерэ Iуэхуэхэм теухуауэ Багдад щызэхэтынущ зэIущIэм. Абы щызэIущIэнущ Тегеран и ядерэ щытыкIэмкIэ Iуэхуэхэм елъэжь кьэралихыжрэ (Инджылызыр, Китайр, Урысейр, США-р, Франджыр, Германиер) езы Ираным и лIыкIыгъэхэмрэ.

Ираным и МИД-м и Iэтащхьэ Алий Акбар Салехи вэсэмахуэ зэрыжиIамкIэ, абы и кьэралыр хьэзырщ я Iуэхуэхэр зыхуэдэр кьехьэкI-нехьэкI хэмылъу а зэIущIэм кьыщцIэлъэгъуэну, кьаръэбэта хьэзыру ураныр кьызэращэнумкIэ езыхэм щэсыпIэ кьратмэ.

Я фIэщ хъужьрыкъым

Дыгъуасэ «Файнэншл таймс» газетым кьызэрыстехуамкIэ, ящыкIэ мазэ 24-м кьрныбыдэу ЕС-м и еврозонэр кьэрал облигацIэхэмкIи и рынокым дунейпсо инвесторхэм кьыхахыжащ евро меларди 100.

Апхуэдизэу куэду икIи псынщIэу ахъшэм еврозонэр зэрибгынэм и зэранкIэ, мыгувэу Испаниер финансхэмкIэ кьэрал щыIэ дэIэпыкIуэгъуэхэм хуэныкьуэ хъунущ, а зонэм хьыхь дэтхэнэ кьэралми и экономикэр кризисым нэхъ кууужу зэщIиулIэнущ.

Экспертхэм кьызэрахутамкIэ, хьэрычэтщIэхэм я мыльку псом хуэмыдэжу куэду кьыхахьэк Франджым, Италием, Испаниеми я кьэрал облигацIэхэм. Ар и щыхьэтщ абыхэм Европэм и ахьшэр я фIэщ зэрымыхъужым, евро м и пщIэм зиIэтыным, ар кьахуеГъэльынымк хьэрычэтщIэ дунейр зэрыщымыгугъыжым.

НОБЭ

Фэеплъэмрэ тхыдэ мыхьэнэ зиIэ щыIэныгъэмрэ я дунейпсо махуэщ

1242 гъэм Чудскэ гуэлым деж Невский Александр и дзэм щыхигъэщIащ нэмыцэм я дзэр.

Зимбабве Республикэм и лъэпкъ гуфIэгъэуцI - 1980 гъэм кьэрыгъуэ щыхьухуат хьуащ.

Илъэс 90 ирокIу «Спартак» (Москва) топджэгу кокмандэр. СССР-м и чемпион 12-рэ хьуащ, Урысейм и чемпионатхэм 9-рэ щытекIуащ, СССР-м и Кубокыр 10-рэ кьихьащ, Урысейм и Кубокыр 3 кьыхуагъэфэщащ.

Мэлыжьыхьым и 18 - 20-хэм Страсбург (Франджы) щызэхэтыну щIэпхъэджагъэкIэ зызэрагъэхьэ мылькур кьатехьынымкIэ, апхуэдэ Iуэхугъуэхэм щамыгъэIэнымкIэ конвенцIэм хэт къэралхэм я зэIущIэ.

1970 гъэм Балэ Мухьэдинрэ Кьардэн Хьэсэнрэ ягъэуващ «Мадинэ» ипэ адыгэ оперэр.

Дунейм и щытыкIэнур

«meteonovosti.ru» сайтым кьызэритымкIэ, нобэ Налшык пшэр техьэ-текIуэ щыщытынущ, хуабэу махуэм градус 19 - 23-рэ, жэщым градус 11 - 15 щыIэнущ. Дыгъэр кьыщIэкIынущ сыхьэти 6-рэ дакьикIэ 17-м, кьухьэжьынущ сыхьэт 19-рэ дакьикIэ 52-м.

Хьэуам и псыIагъэр кьитIасэнущ процент 40-72-м.

Пlыанэрэр зыгъэхьэзырар **ГЪУЩIО Зарифщ.**

Лъэпкъ Iущыгъэ:

Ущысу укъэзымылъагъум утэджкIэ укъитлъагъункъым.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым и Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

Ахъшэ-кредит политикэ зэгуэтыр пхыгъэхІыным пыщІауэ зэрызэгурыІуа Іуэхуэхэр гъэзощІэн, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и гъэзощІакІуэ органхэр кредит организацхэхэм тэмэму ядолъжьэныр кьызэгъэщын мурадкІэ, **унафэ сшІ:**

1. Къэщтэн мы Указым щыгъуэ:

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым теухуа Положенэр;

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэр.

2. Кьару ямыІэжу къэлыытэн:

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым и Іуэхукі» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2004 гъэм мазаем и 13-м кьыдигъэкІа Указ №42-УП-м;

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым и Іуэхукі» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кьыдигъэкІа Указ №13-УП-м;

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэм, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кьыдигъэкІа Указ №13-УП-мкІэ кьиштам, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукі» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм шыщхьэІум и 24-м кьыдигъэкІа Указ №118-УП-м;

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2004 гъэм мазаем и 13-м кьыдигъэкІа Указ №42-УП-м, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэм, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кьыдигъэкІа Указ №13-УП-мкІэ кьиштам, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм дыгъэгъазэм и 6-м кьыдигъэкІа Указ №151-УП-м;

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэм, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кьыдигъэкІа Указ №13-УП-мкІэ кьиштам, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукі» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2008 гъэм мазаем и 29-м кьыдигъэкІа Указ №32-УП-м;

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэм, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кьыдигъэкІа Указ №13-УП-мкІэ кьиштам, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукі» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2009 гъэм мэкъуаугъэм и 29-м кьыдигъэкІа Указ №89-УП-м;

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэм, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кьыдигъэкІа Указ №13-УП-мкІэ кьиштам, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукі» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2009 гъэм фокІадэм и 15-м кьыдигъэкІа Указ №156-УП-м;

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэм, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кьыдигъэкІа Указ №13-УП-мкІэ кьиштам, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукі» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2011 гъэм мазаем и 1-м кьыдигъэкІа Указ №14-УП-м;

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэм, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кьыдигъэкІа Указ №13-УП-мкІэ кьиштам, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукі» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2011 гъэм дыгъэгъазэм и 30-м кьыдигъэкІа Указ №197-УП-м;

«Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэм, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кьыдигъэкІа Указ №13-УП-мкІэ кьиштам, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукі» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2012 гъэм гъатхэпэм и 1-м кьыдигъэкІа Указ №34-УГ-м.

3. Мы Указым кьару егъуэт Іэ щыщІэзэдза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэ КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2012 гъэм гъатхэпэм и 30-м
№61-УГ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2012 гъэм гъатхэпэм и 30-м кьыдигъэкІа Указ №61-УГ-мкІэ къыщыгащ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Лъэпкъ банк советым хэтхэр:

Жылэ В. Хь. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и япэ кьуэдзэр *(Советым и тхьмадэщ)*

Тау П. КІ. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Жылагъуэ палатэм и тхьмадэр *(Советым и тхьмадэм и кьуэдзэщ, зэгурыІуауэ)*

Тхъэмокьуэ А. Ч. - Урысей Федерацэм и Банк нэхъыщхьэм Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щыІэ и Лъэпкъ банкым и унафэщІыр *(Советым и тхьмадэм и кьуэдзэщ, зэгурыІуауэ)*

Ажахьуэ Къ. М. - «БУМ-БАНК» коммерцэ банк ООО-м и правленэм и унафэщІыр, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и коммерческэ организацэхэм я союзым («Налшык» бизнес-клуб) и тхьмадэр *(зэгурыІуауэ)*

Алихановэ З. А. - «ЩІыналъэ зэхуаку клиринг банк» коммерцэ банк ООО-м и «Налшык» ІуэхукІапІэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Ахъуэхъу Къ. М. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Парламентым Бюджетымкіэ, налогхэмкІэ, финансхэмкІэ и комитетым и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Ащхъуэт А. М. - «Къэбэрдей-Балкъэр бизнес инкубатор» кьэрал Іуэхукі апІэм и унафэщІыр

Быф Р. Ж. - Федеральнэ налог кьулыкъущІапІэм и Управленэу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щыІэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Бышэн А. А. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм финансхэмкІэ и министр

Жад А. Т. - «ВТБ» банк акционер зэгухэныгъэ зэІуахэм и кьудамэу Ставрополь къалэм щыІэм Налшык къалэм дэт и Іуэхукі апІэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Къэушырокьуэ З. Къ. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм и Унафэщім и япэ кьуэдзэр

Кьылышыкъуэ А. И. - «ОПОРА России» хьэрычэт Іуэху щІыкІымрэ курытымрэ дэІыгъыныкІэ Урысейпсо жылагъуэ зэгухэныгъэм и щІыналъэ кьудамэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Лыхъ З. А. - «Россельхозбанк» акционер зэгухэныгъэ зэІуахэм и Къэбэрдей-Балкъэр щІыналъэ Іуэхущ ІапІэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Мэремокьуэ А. В. - «Еврокоммерц» ООО коммерцэ банкым и правленэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Мусуков А. Ті. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкІэ и министрыр

Пщышэ Кь. Хь. - Федеральнэ антимонопольнэ кьулыкъущІапІэм и Управленэу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щыІэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Рыжиков А. В. - «Московский индустриальный банк» акционер зэгухэныгъэ зэІуахэм и кьудамэу Налшык къалэм щыІэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Урысбий Хь. Хь. - Урысей Федерацэм и ХьуманІэ банкым и Кавказ Ищхьэрэ банкым и Къэбэрдей-Балкъэр Іуэхущ ІапІэ №8631-м и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Урысмамбэт В. Т. - «ВТБ 24» акционер зэгухэныгъэ зэхуэщІам и щыналъэ Іуэхущ ІапІэ №2351-м и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Уэнаевэ А. М. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и чэнджэщэгъуэр *(Советым и секретарщ)*

Черешковэ Ю. Н. - «Прохладнэ» банк ООО-м и правленэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Щауэжь Хь. В. - Кьэрал Іуэхущ ІапІэм - Урысей Федерацэм и Пенсэ фондым и кьудамэу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щыІэм и унафэщІыр *(зэгурыІуауэ)*

Эндреев Б. А. - «Налшык» банк ООО-м и правленэм и тхьмадэр, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Банкхэмрэ страховщикхэмрэ я ассоциацэм и президентыр *(зэгурыІуауэ).*

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм ЩІалэгъуалэм я Іуэхуэхмкіэ и министерствэм и коллегием теухуауэ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2012 гъэм мазаем и 24-м ***№33-ПП***

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещІ:**

1. Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм ЩІалэгъуалэм я Іуэхуэхмкіэ и министерствэм и коллегием хэтхэр зэхэщІыным, мы Унафэм и гъэдэсным зэриты хуэдэу.

2. Кьару имыІэжу къэлыытэн «Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм ЩІалэгъуалэм я Іуэхуэхмрэ жылагъуэ зэгухэныгъэхэм ядолэжьэныкІэ и министерствэм и коллегием теухуауэ» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм 2011 гъэм жэпуэгъуэм и 11-м кьыдигъэкІа Унафэ №305-ПП-м.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщі ГЕРТЕР Иван

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм 2012 гъэм мазаем и 24-м кьыдигъэкІа Унафэ №33-ПП-мкІэ къыщыгащ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм ЩІалэгъуалэм я Іуэхуэхмкіэ и министерствэм и коллегием хэтхэр:

Хъыжьрокьуэ С. Б. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щІалэгъуалэм я Іуэхуэхмкіэ и министрыр *(коллегием и унафэщІщ)*

Водопьянов А. Л. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щІалэгъуалэм я Іуэхуэхмкіэ и министрым и кьуэдзэр

Геккиев С. З. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щІалэгъуалэм я Іуэхуэхмкіэ и министрым и кьуэдзэм и кьалэнхэр зыгъэзащІэр

Дол А. З. - Налшык къалэ округым и щыналъэ администрацэм и Іэтащхьэм и кьуэдзэр *(зэгурыІуауэ)*

Жаным С. Р. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щІалэгъуалэм я Іуэхуэхмкіэ и министрым и кьуэдзэм и кьалэнхэр зыгъэзащІэр

Жэрыкъуэ Б. Хь. - Урысей Федерацэм МэкъумэщІ хозяйствэмкІэ и министерствэм и «КІуэкІуэ В. М. и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балкъэр кьэрал мэкъумэщ академие» профессионально щІэныгъэ нэхъыщхьэ щІагъэгъуэт федеральнэ кьэрал бюджет Іуэхущ ІапІэм и ректорыр *(зэгурыІуауэ)*

Къарамырзэ Б. С. - «Зэрбэч Хь. М. и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балкъэр кьэрал университет» профессионально щІэныгъэ нэхъыщхьэ щІагъэгъуэт федеральнэ кьэрал бюджет Іуэхущ ІапІэм и ректорыр *(зэгурыІуауэ)*

Кьэрдэн М. Н. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и чэнджэщэгъуэр *(зэгурыІуауэ)*

Минин В. П. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм Жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэм я Іуэхуэхмкіэ и кьэрал комитетым и унафэщІым и кьуэдзэр

Назрэн Б. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Парламентым и деж щыІэ ЩІалэгъуалэ палатэм и лЫкІуэу Урысей Федерацэм и Кьэрал Думэм и Федеральнэ Зэхуэсым и деж щыІэ Жылагъуэ щІалэгъуалэ палатэм (ЩІалэгъуалэ парламентым) хэтыр *(зэгурыІуауэ)*

Наразиев В. В. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министрым и кьуэдзэр

Ремизов Е. В. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щІэныгъэмкІэ и министрым и кьуэдзэр

Соловьев Н. Г. - Урысей Федерацэм Наркотикхэр зэрызэблагъэкІым кІэлъыплъныныкІэ и федеральнэ кьулыкъущІапІэм и Управленэу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щыІэм и унафэщІым и кьуэдзэр *(зэгурыІуауэ)*

Тэпшиев А. М. - Кьэрал кІуэцІ Іуэхуэхмкіэ министерствэу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щыІэм жылагъуэ хабзэр хъумэныкІэ и полицэм и унафэщІым и кьуэдзэр *(зэгурыІуауэ)*

Хьагурэ Дж. В. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм Щыхьэ хъыбарегъащІэ Іуэхущ ІапІэхэмкІэ и кьэрал комитетым и унафэщІым и кьуэдзэр

Хьэщцхъуэжь Т. Б. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Парламентым ЩІалэгъуалэм, жылагъуэ зэгухэныгъэхэм, щыхьэ хъыбарегъащІэ Іуэхущ ІапІэхэмкІэ я Іуэхуэхмкіэ и комитетым и унафэщІым *(зэгурыІуауэ)*

Куумакиз М. Л. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм ЩІыхьэ хъыбарегъащІэ Іуэхущ ІапІэхэмкІэ и кьэрал комитетым и унафэщІым

Фырэ Р. Б. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щэнхабзэмкІэ и министрыр

Щокьэрэ З. М. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ ІапІэм и унафэщІым - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и пресс-секретарыр.

2. КьызэгъэпэщакІуэ комитет хуэгъэувын ищхьэкІэ кьыщыгъэлъэгъуа юбилей Іуэхуэхэм зыхуэгъэхьэзырыныкІэ ахэр егъэкІуэкІыныкІэ программэр зэхилъхьэу кьыщитну икІи ар гъэзощІэнкІэ кьызэригъэпэщыну.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщі ГЕРТЕР Иван

«2012 гъэм Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм куэду зэтемыт псэупІэ унэхэр щыхуэныным зыщыгъэужьын зэрыхуейр къэпІытауэ, щыхуэхэр унэ ныкъуэкъутэхэм кьыщІагъэІэпэхъукІыныр» программэ пыухыкІам и Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2012 гъэм гъатхэпэм и 16-м ***№51-ПП***

«ПсэупІэ-коммунальнэ хозяйствэм и ІэнатІэм реформэ щегъэкІуэкІыным зыщІэгъэкъуэныныкІэ фондым и Іуэхукіэ» 2007 гъэм бадзэуэгъуэм и 21-м кьащта Федеральнэ закон №185-ФЗ-м ипкъ иткІэ, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещІ:**

1. «2012 гъэм Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм куэду зэтемыт псэупІэ унэхэр щыхуэныным зыщыгъэужьын зэрыхуейр къэпІытауэ, щыхуэхэр унэ ныкъуэкъутэхэм кьыщІагъэІэпэхъукІыныр» республикэ программэ пыухыкІар къщэтэн.

2. Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм Финансхэмкіэ и министерствэм (Бышэн А.А.) хуэгъэувын «2012 гъэм, 2013, 2014 гъэхэм я пІэхъэхэмэ Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и республикэ бюджетым и Іуэхукіэ» Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Законым зэхъуэкІыныгъэхэр щыхилъхьэжІэ, «2012 гъэм Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм куэду зэтемыт псэупІэ унэхэр щыхуэныным зыщыгъэужьын зэрыхуейр къэпІытауэ, щыхуэхэр унэ ныкъуэкъутэхэм кьыщІагъэІэпэхъукІыныр» республикэ программэ пыухыкІар гъэзэщІэным текІуэдэну ахъшэр кьилъытэну:

федеральнэ законодательствэм ипкъ иткІэ кьэрал корпорацэм - ПсэупІэ-коммунальнэ хозяйствэм и ІэнатІэм реформэ щегъэкІуэкІыным зыщІэгъэкъуэныныкІэ фондым и ахъшэу хэхъуэхэм я бюджет классификацэм и 925 2 03 02060 02 0000 180 «Куэду зэтемыт псэупІэ унэхэр щыхуэныным зыщегъэужьын зэрыхуейр къэпІытауэ, щыхуэхэр унэ ныкъуэкъутэхэм кьыщІагъэІэпэхъукІыным трагъэкІуэдэн папщІэ кьэрал корпорацэм - ПсэупІэ-коммунальнэ хозяйствэм и ІэнатІэм реформэ щегъэкІуэкІыным зыщІэгъэкъуэныныкІэ фондым къыбгъэдэкІыу Урысей Федерацэм и субъектэм ямыпшынэныкъыу хуаутІыпщыр» кодыкмкІэ кьаІэрыкъэнухэр - сом мин 61.372,8-р;

республикэ бюджетым и хэщІхэм я пІэнакъуэкІэ - кьэрал корпорацэм - ПсэупІэ-коммунальнэ хозяйствэм и ІэнатІэм реформэ щегъэкІуэкІыным зыщІэгъэкъуэныныкІэ фондым кьиутІыпщамрэ статьэ пыухыкІахэм ямкъ иткІэ а ахъшэм щыщу кьагъэсэбэпамрэ;

0980104 «Кьэрал корпорацэм - ПсэупІэ-коммунальнэ хозяйствэм и ІэнатІэм реформэ щегъэкІуэкІыным зыщІэгъэкъуэныныкІэ фондым кьиутІыпщ ахъшэм и хьэкъкІэ «Куэду зэтемыт псэупІэ унэхэр ухуэным зегъэужьын зэрыхуейр къэпІытауэ, щыхуэхэр унэ ныкъуэкъутэхэм кьыщІагъэІэпэхъукІыным пыщІа лэжьыгъэхэр дэгъэкІыныр» кодымкІэ - сом мин 62.331,0-р;

0980204 «Куэду зэтемыт псэупІэ унэхэр ухуэным зегъэужьын зэрыхуейр къэпІытауэ, щыхуэхэр унэ ныкъуэкъутэхэм кьыщІагъэІэпэхъукІыным пыщІа лэжьыгъэхэр бюджет ахъшэм и хьэкъкІэ дэгъэкІыныр» кодымкІэ - сом мин 18.639,4-р.

3. Мы Унафэр зэрагъэзащІэм кІэлъыплъыну и пщэ илъхьэн Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщІым и кьуэдзэ Уянаев К.Хь-М.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщі ГЕРТЕР Иван

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм псэупІэр зи мылькуу щытхъэм я зэгуэхэныгъэхэр кьызэгъэпэщынымрэ ахэр гъэлэжьэныкІэ Іэмал тэмэмхэр щызэтегъэувэным хуэунэтІауэ зэфІэгъэкІыпхъэхэм я планым и Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2012 гъэм гъатхэпэм и 16-м ***№52-ПП***

«ПсэупІэ-коммунальнэ хозяйствэм и ІэнатІэм реформэ щегъэкІуэкІыным зыщІэгъэкъуэныныкІэ фондым и Іуэхукіэ» 2007 гъэм бадзэуэгъуэм и 21-м кьащта Федеральнэ закон №185-ФЗ-м и 14 статьэр гъэзощІэн мурадкІэ, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещІ:**

1. 2012 - 2015 гъэхэм Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм псэупІэр зи мылькуу щытхъэм я зэгуэхэныгъэхэр кьызэгъэпэщынымрэ ахэр гъэлэжьэныкІэ Іэмал тэмэмхэр щызэтегъэувэным хуэунэтІауэ зэфІэгъэкІыпхъэхэм я планым и Іуэхукіэ

2. Мы Унафэр зэрагъэзащІэм кІэлъыплъыну и пщэ илъхьэн Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщім и кьуэдзэ Уянаев К.Хь-М.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщі ГЕРТЕР Иван

Шэрий Амир и зэфІэкІ лъагэр

● Япэ итхэр

Шэрий Амир

Гъэсэныгъэ лэжьыгъэм и кьыІэгъэпэщакІуэхэм я III республикэ зэпеуэм и район зэхьыхэр ящыблагъэ Тэрч куейм щекІуэкІащ.

А ЗЭПЕУЭР хуэунэтІащ егъэджэныгъэ Іуэхущ ІапІэхэм гъэсэныгъэ лэжьыгъэхэр кьыщІэзэыгъэпэщэм я пщІэм хэгъэхъуэныным. Абы хэтыну хуитщ школ унафэщІхэм гъэсэныгъэ лэжьыгъэмкІэ я кьыІэзэхэр, класс унафэщІхэр, социальнэ педагогхэр.

Мы гъэм зэпеуэм хэта егъэджакІуитхуми я зэфІэкІ щагъэлъэгъуар «Егъэджэныгъэ Іуэхущ ІапІэм и класс унафэщІ нэхъыфІ» унэтІыныгъэрщІ. Уэцуо Светланэ (Тэрч кь., курыт школ №1), Джэршышэ Марианнэ (Тэрч кь., курыт школ №3), Шэрий Амир (Инарыкьуэй курыт школ), Ахэмын Заремэ, Матвеевэ Еленэ (Тэрч кь., курыт школ №2) сымэ я Іэзэгъыр зэрыгъэхьэ щагъэлъагъуэщ зэпеуэм и Іыхьэ зэхуэмыдэхэм.

Дэтхэнэми наІуэ ищІыфащ зэфІэкІ лъагэ зэрыбгъэдэлъыр, щытыкІэ нэхъ гуГуэми кьызэрикІыфым акьылрэ гупсысэрэ зэриІэр, класс унафэщІым еджапІэм щиубыд увыпІэм и мыхьэнэр зыхуэдэр.

КъэпщытакІуэ гупым псоми я зыкъэгъэльэгъуныгъэр зэпалытыжыр, зэдзэрэзыуэ я япэ увыпІэр лъагэсэщ Шэрий Амир. А текІуэныгъэр щІалэм кьигъэлъэгъуа зэфІэкІ лъагэм кьызэрыпэкІам зыми шэч кьытриІыкьыным.

КІУАНТІЭ Замирэ.

«КъБР-м и Муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэм (АСМО) и правленэм и зи чэзу зэІущІэр мэлыжьыхьым и 13-м зэхэтащ. Абы и унафэщІ Пэнагуэ Максим иригъэжІуэкІа зэхьыхьэ Іуэхугъуэ зыбжанэм щыхэплащ.

ЗЭЩІЭМ я пэщ щедэІуащ 2012 гъэм гъатхэпэм и 4-м муниципальнэ щІыналъэхэм я лЫкІуэ органэм я депутатхэр Къэбэрдей-Балкъэрым зэрыщыхахэм кьрикІуэхэм теуХуауэ республикэм и Хэкажъэ комиссэм и Іэтащхьэм и кьуэдзэ **Евтушенко Сергей** жиІам.

Абы кьыхэжІыу, накьыгъэм и 27-м а жылагъуэм хэхыныгъэхэр щхьэхуэу щрагъэжІуэкІыжынуц. Хэхыпіэ 18-м Іэ эрэІэт электрон комплексэр, щыпІэ 353-м хэхыныгъэхэр зэрелъкІыжырэ бюллетенэр зэрабжьымрэ щыкІэлъыплъа веб-камерэхэр кьыщагъэсэбэпащ. Видео Іэмэпсым эхэр здэщымыІар ахэр щагъэувыну зыхуимыт участкищырщ. Апхуэдэщ Налшык къалэ округым и сымаджэщитІымрэ Прохладнэ районым щыІэ дзэ частымрэ.

- Гъатхэпэм и 4-м цыкІу мин 386-м нэблагъэ хэхыпІэхэм екІуэлІащ. Ар Іэ зыІэтыну хуиту рекІуэкІым щатхэм и процент 73-рэ мэхъу. ЩІыпІэ самоуправленэм и лЫкІуэ органхэм я депутату хахахэм ящыщ 1.226-р цІыхухэщ, 409-р цІыхубзщ, - кьиГъэльэгъащ кьэпсэльам.

«КъБР-м и Муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» зэгухэныгъэм и правленэм республикэм и ХэкажІуэ комиссэм и унафэщІым и кьуэдзэм жиІар кьилыытащ. Къэбэрдей-Балкъэрым и муниципалитетхэм щІыпІэ унафэр зезыгъакІуэ я ІэнатІэхэм я Іэщхьэхьэхэм чэнджэщ ирагащ «Урысей Федерацэм щІыпІэ самоуправленэ кьыщыІэзгъэпэщыныкІэ псоми яхуэгъэза хабзэхэм я Іуэхукіэ» 2003 гъэм жэпуэгъуэм и 6-м кьыдэкІа Федеральнэ законым щыубыдэхьуэхэмрэ республикэм и законодательствэм я ткІийуэ тету дяпэкІи я лэжьыгъэр зыгъэтІылъ.

Пэнагуэ Максим кьыхильхьэри, зэІущІэм щагъэбелджылащ «КЪБР-м и Муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэм хэтхэм я ильхэс зэІущІэр щыІэхащэну пІалъэр. Ар накьыгъэм и 22-м Правительствэм и Унэм щрагъэжІуэкІынущ. Абы щыІэнкьрахынущ зэгухэныгъэм нэгъабэ зэфІэгъэкІахэмрэ мы гъэм кьыщІэщт кьалэнхэмрэ.

Зэхьыхьэм щыІэхалъхьэжащ АСМО-м и нэгъабэ иригъэжІуэкІа республикэ зэпеуэм кьрикІуэхэр.

Комиссэм и унафэщІ **Маслов Николай** кьыІэзгъэпэщыныкІэ псоми яхуэгъэза хабзэхэм я Іуэхукіэ» 2003 гъэм нэ щыналъэ нэхъыфІ» зэхьэзэхуэм Псыгуэнсу, Новэ-Ивановскэ, Къэрэгъэш кьуажэхэр, «КъБР-м и кьалэ администрацэ нэхъыфІ» зэпеуэм Нарткьалэ, «КъБР-м и щыналъэ пальнэ щыналъэм и Іыхубз унафэщІ нэхъыфІ» зэхьэзэхуэм Дзэлыкъуэ районым кьыЗ Светловодск кьуажэм и Іэтащхьэ Краснощэн Татьянэ, «КъБР-м и муниципальнэ щыналъэхэм я Іуэхущафэр нэхъыфІу кьэзыгъэльэгъуа щІыхубз хъыбарегъащІэ Іэнатіэ» зэпеуэм «Прохладненские известия», «Лескенская газета», «Зольские вести» район газетхэр щытекІуэу я кьалытащ.

ЗэІущІэм и кІэухым мы гъэм и етІуанэ мазихым АСМО-р зэрылъэжьэну щІыкІэр яубыдащ.

Зэхьыхьэм хэтащ КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм и тхьэмадэм и кьуэдзэ **Власов Александрр** ЩІыпІэ самоуправленэм и Урысейпсо советым и щыналъэ кьудамэм и унафэщІ **Темиржанов Махьтырэ.**

ХЬЭЖЫКЪАРЭ Алик.

ЕтІуанэ мазихым зэрылъэжьэну щІыкІэр яубзыху

● ЗэІущІэхэр

хьэхэр хахащ, Эльбрус поселкэм и щІыпІэ администрацэм и унафэщІыр щыхахыну пІалъэр жэпуэгъуэм ягъэІэпэхуащ, - кьиГъэльэгъащ Евтушенкэ Сергей.

Къэпсэльам зэрыжиІамкІэ, Кьулыкъуэжьи Іащхьэрэ кьуажэм щыпІэ самоуправленэм кІэ и советым и депутату хахахэм ящыщхэм я полномочиехэр зыщхьэщахьыжащ. Абы кьыхэжІыу, накьыгъэм и 27-м а жылагъуэм хэхыныгъэхэр щхьэхуэу щрагъэжІуэкІыжынущ. Хэхыпіэ 18-м Іэ эрэІэт электрон комплексэр, щыпІэ 353-м хэхыныгъэхэр зэрелъкІыжырэ бюллетенэр зэрабжьымрэ щыкІэлъыплъа веб-камерэхэр кьыщагъэсэбэпащ. Видео Іэмэпсым эхэр здэщымыІар ахэр щагъэувыну зыхуимыт участкищырщ. Апхуэдэщ Налшык къалэ округым и сымаджэщитІымрэ Прохладнэ районым щыІэ дзэ частымрэ.

- Гъатхэпэм и 4-м цыкІу мин 386-м нэблагъэ хэхыпІэхэм екІуэлІащ. Ар Іэ зыІэтыну хуиту рекІуэкІым щатхэм и процент 73-рэ мэхъу. ЩІыпІэ самоуправленэм и лЫкІуэ органхэм я депутату хахахэм ящыщ 1.226-р цІыхухэщ, 409-р цІыхубзщ, - кьиГъэльэгъащ кьэпсэльам.

«КъБР-м и Муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» зэгухэныгъэм и правленэм республикэм и ХэкажІуэ комиссэм и унафэщІым и кьуэдзэм жиІар кьилыытащ. Къэбэрдей-Балкъэрым и муниципалитетхэм щІыпІэ унафэр зезыгъакІуэ я ІэнатІэхэм я Іэщхьэхьэхэм чэнджэщ ирагащ «Урысей Федерацэм щІыпІэ самоуправленэ кьыщыІэзгъэпэщыныкІэ псоми яхуэгъэза хабзэхэм я Іуэхукіэ» 2003 гъэм жэпуэгъуэм и 6-м кьыдэкІа Федеральнэ законым щыубыдэхьуэхэмрэ республикэм и законодательствэм я ткІийуэ тету дяпэкІи я лэжьыгъэр зыгъэтІылъ.

Пэнагуэ Максим кьыхильхьэри, зэІущІэм щагъэбелджылащ «КЪБР-м и Муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэм хэтхэм я ильхэс зэІущІэр щыхахащэну пІалъэр. Ар накьыгъэм и 22-м Правительствэм и Унэм щрагъэжІуэкІынущ. Абы щыІэнкьрахынущ зэгухэныгъэм нэгъабэ зэфІэгъэкІахэмрэ мы гъэм кьыщІэщт кьалэнхэмрэ.

Зэхьыхьэм щыІэхалъхьэжащ АСМО-м и нэгъабэ иригъэжІуэкІа республикэ зэпеуэм кьрикІуэхэр.

Комиссэм и унафэщІ **Маслов Николай** кьыІэзгъэпэщыныкІэ псоми яхуэгъэза хабзэхэм я Іуэхукіэ» 2003 гъэм нэ щыналъэ нэхъыфІ» зэхьэзэхуэм Псыгуэнсу, Новэ-Ивановскэ, Къэрэгъэш кьуажэхэр, «КъБР-м и кьалэ администрацэ нэхъыфІ» зэпеуэм Нарткьалэ, «КъБР-м и щыналъэ пальнэ щыналъэм и Іыхубз унафэщІ нэхъыфІ» зэхьэзэхуэм Дзэлыкъуэ районым кьыЗ Светловодск кьуажэм и Іэтащхьэ Краснощэн Татьянэ, «КъБР-м и муниципальнэ щыналъэхэм я Іуэхущафэр нэхъыфІу кьэзыгъэльэгъуа щІыхубз хъыбарегъащІэ Іэнатіэ» зэпеуэм «Прохладненские известия», «Лескенская газета», «Зольские вести» район газетхэр щытекІуэу я кьалытащ.

ЗэІущІэм и кІэухым мы гъэм и етІуанэ мазихым АСМО-р зэрылъэжьэну щІыкІэр яубыдащ.

Кавказ зауэм и зы теплъэгъуэ.
Сурэтыр зыщІар мэжэр художник **Зичи Михайщ.** *1853 гъэ*

Уи тхыдэр фIыуэ плъагъуныр мащIэщ - ар икIи мыIейуэ пщIэн хуейщ

Къбэрдей-Балькъэрыр зыгъэдахэхэр

ЗыщIыпIи сыщымыльагъужу Дунейри ГъащIэри сыбгрынэм, Фи нэгу кIыщIэнэ си сурэтым Сывубу мывэ кIэлымыдзэ.

Гукъанэр гуащIэу зэхэщIарэ Зыгу хэзгъэщIауэ кIыусфIигъэщIэ, Аргуэру тобэ къэсхъыжынщи, Зэхэзыхам кIысхунгъэгъунщ.

**УФ-м кIыщыдзкI «Бгырыс» («Горец») журналым и сайтым 2011 гъэм зэпеуэ иригъэкIуэкIащ щэнхабзэ, политикэ, сату, спорт Iэнатlэхэм иIыэсым и кIуэцIкI нэхъ жыджэру кIыщащыытэр абы кIыкъэхэм кIыузэрагъэльагъэмкIэ кIыхьахыу. Сайтым ешэрэ «Гу зыIуха» («Открытое сердце») унэтIныныгъэм щытекIуэуэ къальитащ ди щIыналъэм и щэнхабзэмрэ и тхыдэр джынми иIыэс куэд щIауэ хэлэжьыхь тхакIуэ, журналагъуэ лэжьакIуэ, журналист, «Эльбрус» журналымрэ и уней тхыль тедзапIэмрэ я редактор нэхьыщхьэ, гъэ тхыдэр кIыузэрыщIэддза усэ гумащIэр зи Iэдакъэщ Котляров Виктор.

Ялэ дыдэу езым и тхыль тедзапIэ кIыузэригъэпэщауэ къэбэрдей тхыдэм кIыдигъэщIыхур Дым Iэдэм и адэ Абдулгъафарщ. Абы и пэкIэ бахьсэн уэ-щIакIуэхэм я тхыльхэр кIыдагъэжIын папщIэ, Темырхан-Шурэ, нобэ Буйнакскэ-iэ эзэжа дагъыстэм и жьакIэ. Ар ди ныбжьыкIэ щытащ. Дыжьэ я тедзапIэм мыхьэнэуэ иIар нобэр кIыздэсым зи пщIэм хэмыщI я тхыльхэмкIэ кIыпхъуэщIэнщ.

«Эльбрус» тхыль тедзапIэм республикэ типографиемрэ щылэжьа щIалэм тхыльэмрэ тхыльедджеллъ-гъэзгуу и кIуапIэ зэрищIэм псори щыгъуазэт абы езым и Iуэхущапlэ кIыщIэзригъэпэщам. Мы гъэм илъэс тIощI ирикъунущ Котляров зэщхьэгъусэхэу Викторрэ Мариерэ абы лъапIэ махуэкIэ зэрытеуваэр. Зи Iэдакъэщ щIэкIэр дуней кIытезыгъэхьэну зыкIэнгъэхэм ятхар зэман кIэщIым кIэрыубзыдэу тхылъу кьыдагъэкIыну Iэмал ягъуэтащ абы лъандэрэ. Ауэ Котляровхэ я унагъуэм тхыль тедзапIэ IэщIагъэ зэрыхуэхьуа щхьэкIэ, езыхэми тхэн зы мазхуэ щагъэтакъым.

Марие егъэджакIуэу, Виктор журналисту кьыщIадзами, гъащIэм деKIуэкIыуэр нобэ тIуми зы лэжьакIэ хьэл ягъуэтащ, зыр адрейм и щIэгъэкъуэну зэрыщытыр и лъабжьэу: лэжьагъэу махуэхэм тхыль кьыдагъэкI, тхьэмахуэ махуэхэм - матхэ. Сыт ахэр зытетхыхьыр? «Сыт ахэр зытемытхыхьыр?» - жыIэну нэхъ тыншщ. Зэщхьэгъусэхэм я тхыгъэхэм ykьеджэ, дыщыпсэу шIы кIапIэр дымыIыхуэху кьыщыпIэщIыр нэхъыбэщ. «Сыт Гитлер и дзэм Къбэрдей-Балькъэрым ибгхэм кьыщилъхьуар?» «Хэт хьуну Нэгуэм Шорэ зытетхыхьа щихьнагъыр?» «Нартхэр щымыIамэ, дзэр» «Нартхэм я кхъэлъакъэр кьыздикIар?» Мис апхуэдэу зыкIэрагъэщIэщ Котляровхэм я гъэзэщIэ жэуап зратыж упщIэхэр. Хамэбзэхэрп дэтхэнэ зи зыми хуиту имыгъуэт тхыдэ тхылъыжьхэрп кьагъэсэбэупрэ, зэщхьэгъусэхэм Кавказым и тхыдэ пэжыр зэ-

Котляров Виктор «Советская молодёжь» газетым и редакцэм щолажьэ. *1976 гъэ*

яуэхъуа щхьэкIэ, езыхэми тхэн зы мазхуэ щагъэтакъым.

Марие егъэджакIуэу, Виктор журналисту кьыщIадзами, гъащIэм деKIуэкIыуэр нобэ тIуми зы лэжьакIэ хьэл ягъуэтащ, зыр адрейм и щIэгъэкъуэну зэрыщытыр и лъабжьэу: лэжьагъэу махуэхэм тхыль кьыдагъэкI, тхьэмахуэ махуэхэм - матхэ. Сыт ахэр зытетхыхьыр? «Сыт ахэр зытемытхыхьыр?» - жыIэну нэхъ тыншщ. Зэщхьэгъусэхэм я тхыгъэхэм ykьеджэ, дыщыпсэу шIы кIапIэр дымыIыхуэху кьыщыпIэщIыр нэхъыбэщ. «Сыт Гитлер и дзэм Къбэрдей-Балькъэрым ибгхэм кьыщилъхьуар?» «Хэт хьуну Нэгуэм Шорэ зытетхыхьа щихьнагъыр?» «Нартхэр щымыIамэ, дзэр» «Нартхэм я кхъэлъакъэр кьыздикIар?» Мис апхуэдэу зыкIэрагъэщIэщ Котляровхэм я гъэзэщIэ жэуап зратыж упщIэхэр. Хамэбзэхэрп дэтхэнэ зи зыми хуиту имыгъуэт тхыдэ тхылъыжьхэрп кьагъэсэбэупрэ, зэщхьэгъусэхэм Кавказым и тхыдэ пэжыр зэфIагъэувэжьыну мурад ящIащ икIи а лъэныкъуэмкIэ абыхэм кьайхъулIар я IэдакъэщIэкIэмэ ахэр цыхухэм ягу зэрыдыхьэми кьагъэльагъуэ. Мы унагъуэм и Iуэху бгъэдыхьэкIэм удэзыхьэхыу хэлъыр дэ тщIэуэ дыбжьыж, щэч кьызытедмыхьэ ди блэкIам щыхьэт кьыхуэхьун фэеплъхэр щIыналъэр кьыззэхакIуэхьурэ кьызэрагъэуэтым и закъуэкъым. Лъэпкъ нэхъ нихэм, къэралми пщIэ нэхъ щызэпхъуэжьмэ кьызэкIыуэ Кавказым исхэм, Чеховым и зэшыпхъуищым хуэдэу, «Мэкъуу! Мэкъуу!» жаIэ хабзэщ, япэу Iэмал зэрагъэуэтуи мэлэпхъужь. Котляровхэ, Кавказыр хэку зыкуэхьуа адрей куэдым хуэдэу, ар хамэу кьыбжин дэнэ кIэна, ди щIыналъэм и уасэр дэ кьызэрыдгуриуэм нэхьрэ нэхь лъапIэу кьызэрыльатыр я IуэхущапхъэхэмкIэ кьагъэльагъуэ. «Хэт ищIэрэ, дунейр кьыщежьа щIыпIэм дыщыпсэуэ пIэрэ дэ?» Ауэ ар зыгуэрым лIыгъэ нэхь хэлъщ, и жэуапыр кьзбгъуэтыным нэхьрэ. Адыгэ, балькъэр кьуажэхэм, кьуакIэбгикIэхэм, бгъуэнщIагъ бгынэжакъэм кьыщакIуьурэ, уеблэмэ кьыщапщыкъурэ, абыхэм кьыщагъуэт мывэхэр, сынкэр, махуэ кьэс зыльагъуэм кьафэмыIуэху дамыгъэ гъэщIэгъэнэхэр тхыдэм, географием, щIым и хьэлыр кьэзыхуэтэ щIэныгъэхэм япкъ иткIэ зыгурагъаIуэуэрэ, Котляровхэрэ абыхэм ныбжьэгъу кьажуэхьуа ди щIалэхэмрэ уи гупсысэкIэм зезыгъэуэк, уи эхэщIыкIыр нэхь куу зыщI куэд кьаухуатщ.

Зи адэр журналист щIэрыIуэу щыта Виктор абы зыкъыкIэрымыгъэхуныр и гъащIэ мардэт. ФIыщIэ зыщIым кьыгъэхьуа ди лъысми хохьуэ: езым и акъылэгъу, Iэщ IагъэкIи щэныгъэкIи Щхьэ Гъусэ пэж кьыхуэхьуа Марие дежи щигъуэт эзэхэщIыкIар абы и ныбжьыныгъэ псоми япэ ирегъэувэ. «Сэ»-м нэхь нэхьыбэрэ «д» жызыIэ Виктор и псалъэ кьэс Марие кьыхуэ. Iэщ IагъэкIэ кьыззэрыдгухьэм кьыхэхьэу, мы цIыху щIэщIыгъуэм ущIэ эыбжакIэ эыхуэдгъэзащи, и жэуапхэм кьеджэр щIемыгъуэжьмэ ду дыщогъуэ.

Сыт «Адыгэ псалъэр» кьыщIебгъэхьыр?

- Къэбэрдей-Балькъэрым сыщопсэури, республикэм си щIэ зэрихьэ лъэпкъ пэрытхэм пщIэ яхуэощIри. Сэ сфIэхьэлэмэстыр урысыбзэкIэ екIуэкI гъащIэм и закъуэкъым. «Адыгэ псалъэм» нэмыщI «Заман»-ри тызодзэ. Пэжщ, адыгэбзэр нэгъэсаэу сщIэркъым, абыкIэ зыкъэуэмысыжьын хуейщ, зыгуэр кьызгуроIуэ, зыгуэр кьызгуроIуэркъым, нэхъыбэу сыкьеджамэ хьунут. Ауэ Къэбэрдей-Балькъэрым сызэрыщыпсэуэрэ мы щIыналъэм кьыщалъхуа цIыхум и кIэщI Iуэхум сыкъэгъэлъым нэмыщI, ар нэгъуэщIхэм кьаазэрыщыхъункIи хьунуми сегупсысу сесащ. Сыт хьар? Сыт мыхьэр? Фи газетым урыс газетхэм ямыIэ гуэр хэлъщ. Абы адыгэ интеллигенцэм, адыгэ цIыхубзм я гъащIэр зыкIыкъуэ псомкIи кьигъэльэгъуэну хэтщ. НэхьыфI пхуэщIын гуэрэ пльагъунщ, егъэлеяуэ фIыгъэ кьеджыIи щыIэщ. Псальэм папщIэ, езэш фимыIэу адыгэ льэпкъ псом и щэнхабзэм, Къэбэрдейм ейм и мызакъуэу, и екъулIэныгъэхэр утыку кьыззэригъэхьэм, кьэзэрыгъэ щапсэу адыгэхэмрэ Хэкум къэкIуэжахэмрэ я кIапIэ зэрывмыгтыпщым уи псэр имыкъхуникIэ Iэмал иIэжьым. Урыс-Кавказ зауэм кьэхъуэр кьэхъуакIэщ, тхыдэр тхыдэщи, дэ ар тхуэхьуэжьынукым. Езы мухъжьхырэм кьыщытхуемыгъэгъэзэжьынукIэ дэ тхуэфIэкIынур абыхэм я щIэблэр кьэхъажу псалъэуэ ари езыхэм апхуэдэ гукъыдэжь яIэу кьыщIэкIмэ. Ауэ тхыдэм нобэрей махуэм и нэкIи епIыпхъэщ, абы дызыхуригъаджэхэри кьидмыддзэу хьунукъым.

Ди унагъуэр дыкьабапщтэмэ, Iуэху абрагъуэ дыпэрыхьащ. Дэ кьалэн зыщыстIыжащ Кавказым и тхыдэр, псом япэу адыгэхэмрэ балькъэрхэрэп яйр, нэгъэсаэу эзэфIэдзыуэзэжыну. А мурадым дыпльэIэсын папщIэ, мис, накьыгъэм илъэс 20 ирикъунущ тхылъ кьыдэдгъэкIын зэрыщIэдзэрэ. А зэманым кьриубзыдэу тхылъ 3000 кьыдэдгъэкIа кьыщIэкIынщ, псори Кавказ Ищхьэрэм и лъэпкъхэм я тхыдэм, щIыпIэхэм, абыхэм уэзыщхьэхIа Сфэпхъэм, езы щIым теухуауэ. Дауи, Къэбэрдей-Балькъэрыращ абы нэхьыбэу кьызэщIиубыдэр. Си гугъэмкIэ, а кьэдгъуэтIжахэр иджы щIыхуэкъэм я гум пхуитыныкуэкъым. Уи фIэщ хьун, революцэм и пэкIэ, Урысейм и щэнхабзэр зэрыщIыту зэпльэIэсу щыщIатам, Кавказым теухуауэ кьыдэкIа тхылъхэм я бжьыгъэр мин пщыкIыуэм ноблагъэ. Сонет зэманым кьриубыдэр щэм нэс-нэмысщ. Мис а тхыдэм зэкIуэдыкIа тхылъхэр щыхуэм Iэрыдгъэхьэ

Фыщт бгым дыпокIуэкI

● Щыуэпс

Кавказ Къухьэпlэ дахащэм и адыгэ лъагъуэжьхэмкlэ ирикlуэнырь фlыуэ зылъагъухэм ди гъуэгуанэм пыдощэ

БЫШЭНХЭ Хьбасрэ сэрэ, ныбжьыщlэхэу Бышэн Аслъэнрэ Мэремыкъуэ Амирэ Адыгэ Республикэм и лъащlхьэ Мейкъуапэ дыдэкlри, Щхьэгуащэ псыхъуащхьэ кьыдэс Гъуаззэрыпlпъ жьлэ щыкlуэ дынэсащ. Уэздыгъей уардэхэм ягъэбжьыфlэ бжьэпэм зыщызыуфэбгъуа хуей дахэкlейм чэтэн пщыlэхэр щидгъэзагъэри, псы елэхьым и даущым дыщlэжеинкlыу нэху дыкъекlащ. Пщэдджьжьым зыкъызэрыдужьу, къухьэпlэ лъэныкъъэмкlэ щыlэ мэзылъэ бгым пэсу дыкlэрыхьащ. Махунтl енкlэ, кьуакlи бгыкlи кьызэдэкlыу, дызыхуэхэм зызэрихъуэкlыу, дызднэсыр кьыдзlэфlэкlыу, джабэ бгъэущlкlэ щыху зэрымес губгъуэшхэкъракъ дызэпхрыкlри, бгыщъэ аранэ папщlэхэр зи плъапIэ, абыхэм я щlыбгъакlэ щыlэ къущхьэщlыбэ щыпlэм кьихуэтэныр зи гуращэ гупыр ещанэ махуэм сэнтх гъэрым дыщхьэщыхьащ. Хы Фыщlэ Іуфэр уи гуаззу ищхъэрэкlэ укъыщикlкlэ, Фыщт бгым и сэмэгу лъэныкъэмкlэ узэрыблэжкlэ лъагъуэм щхьэхъэпlинтху ущыхуозэ. Мы лъагапlэри абыхэм ящыщ зыт.

Іуащхьэ лъащlэ бгыщlэри, адэкlэ кьыщыlэть хуейри пхуэмыIуэтэщlын хуэдизу дахащэт, узыlэпызышэт. Мы щыпlэм дыкъэмыс и пэ, щыгъуазэ зызыхуэтщlа гъэгугъэлъагъуэ картэхэм кьыджаIат, зекlуэ лъагъуэм дытемыкlмэ, Щхьэгуащэ псыхъуэм и щыгъуэ ихьэныр куэд щlауэ ди щlасэт. Абы кьыдэкlуэри, зымн ди гугъу кьнмышlу дызекlуэнырэ нэхъ тфlэфlт. Арщхьэкlэ, дыкъыщежьэм, нэхъыщlитlым кьыдаIуэкlат хы Фыщlэ Іуфэм зэрыхуэпабгъэр. Апхуэдэу щыхъуэм, дызэчэнджэщри, псори дызэгурыIуащ кьурш гъуэгукlэ псыIум дынэсыну.

Гупсысэ зэхуэмыдэхэм дакъыхэмыкlкlэ щlыкlэ, зи гъабжьэ дыщlэкlэ жьгхэри кlэущащ, тIуащlэ лъабжьэ ми дихьащ. «Уи гъуэгур бзэпсу, уи псыр «нижмэ, уехъулIащ», - жьыхуIэрати, гъуэгум нэжэгужэ дыкъыщыхъужащ. Кlей лъэгум и курыкупсэм хуэзэу бзэрэбзэжу ежэх Щхьэгуащэ фlэхъуэ гуапэ «етхри» дызэпрыкlащ. Псы адрыщlкlэ къыщыт «Фыщт» турбазэм и унэхэр мыбдеж зэритым.

Усакlуэм и псалъэкlэ жьпIэмэ, «хъэрахъу, фIэрафIэу, уфраззу, дыгъэм и псэм зыдигъаззу» зыкъыкlуэзызгъафlэ тIуащlэм нэрп псэри тIэпихырт! КъуэкIыпIэ лъэныкъэмкlэ, аддэ жьыжьэ нэгъуэзэм кьызэщlыбыдэ щlэпlъыпlэм къыщегъэжьаеу, гъунн нэзи зимыIэж мэз абрагъэуэр, мыщэжьым хуэдзу, кьуакlигбыкlи къимыгъанэу, мыдэ дэ дызытет нэпкъым нэс къэIебэртн, нкIуэтыжырт. Икlи дэ тхуэзанщlэ хуей дахэ щыкlум итт гъуэфыпlэ удзыпщlэм и гугъу имыщlу, и «лъапэр» ихьуреягъкlэ къыщыт Іуащхьжьхъэм ятрищащlэрт. Щхьэгуащэ здэжэ лъэныкъуэр къыпхуэмыпlъагъужу, тIуащlэ Іуащхьэм сэмэгумкlэ игъаззэрти, Гъуазэрыпlпъ жьлэ щыкlум хунунэтIырт.

Щхьэгуащэ и псыхъуащхьэ.

Щхьэгуащэпсым игъэдым псыхъуэм дыщыдыхьэм, гуплым щыщ дэтхэнэ зыми ди щхьэм гупсысэ куэд щызэрыхъэрт. Ищхьэрэкlэ дызыхуэза гъуэгугъэльагъуэхэм къыджаIат гъунэгъу дызыхуэхъу щыпlэкlэ мэзгъэфlэну (заповедникыу) зэрыщытыр. А хъыбарым тIэкlу дыкъигъэгуэзат.

Си ныбжьэгъумрэ сэрэ Лагъуэнакъэ бгыщхьэ тафэм и щыгу ихьэныр куэд щlауэ ди щlасэт. Абы кьыдэкlуэри, зымн ди гугъу кьнмышlу дызекlуэнырэ нэхъ тфlэфlт. Арщхьэкlэ, дыкъыщежьэм, нэхъыщlитlым кьыдаIуэкlат хы Фыщlэ Іуфэм зэрыхуэпабгъэр. Апхуэдэу щыхъуэм, дызэчэнджэщри, псори дызэгурыIуащ кьурш гъуэгукlэ псыIум дынэсыну.

Гупсысэ зэхуэмыдэхэм дакъыхэмыкlкlэ щlыкlэ, зи гъабжьэ дыщlэкlэ жьгхэри кlэущащ, тIуащlэ лъабжьэ ми дихьащ. «Уи гъуэгур бзэпсу, уи псыр «нижмэ, уехъулIащ», - жьыхуIэрати, гъуэгум нэжэгужэ дыкъыщыхъужащ. Кlей лъэгум и курыкупсэм хуэзэу бзэрэбзэжу ежэх Щхьэгуащэ фlэхъуэ гуапэ «етхри» дызэпрыкlащ. Псы адрыщlкlэ къыщыт «Фыщт» хъэщlэщым дыхуэкlуэрт. Дыпlпъэмэ, зиз гъабжьэм щlыхуинщ кlэщlэст. Ахэр ди дежкlэ кьопlъэ, мэгуфlэ...

«Сыту пlэрэ мыхэр мыпхуэдизу нэжэгужэ къэзыщlар?», - жьыгIэу дызэуплъыжьырэ дызэдэкlуэм, гъунэгъу дызыхуэхъухэм я зыр урысыбзэкlэ къэпсалъэри: «Смотри, черкесы идут!» - жиIащ. Ар зэрыдгъэщlэгъуэн дымыщlэу, щыхсхэм дащыбгъэдыхьэм, фlэхъуэри гушыIэнри зы тщlыри, дызэпрыдыгэр дауэ къызэрыфщlар?» - жьыгIэри захуэдгъэзащ.

- Моуэ иджыпсту фи гугъу тщIа къудейт! - жэуап ящащ хъмачкIуэ зыхуэдгъэфащэ лIыщхуэм. - Дыгъуэпшыхь щхьэдэхьпIэм фы-къыщытеувэм, сэ нэрыпгъэкlэ сынапlъэри, фыкъэсльэгъуащ. «ШыфэлIыфэкlэ» нэгъуэщlхэм фахуэдэкъым. Фи бзэр-щэI Псым фыкъыщызэрызэпрыкIыу, фи псалъэмакъыр къэIуатн, кьызбгъэдэсхэм, «ди къущхэр къэкlуэ!» - жаIа къыщlэкlынт, гу и лIыыстэу, зыкъыпрагъэтыкlащ.

«Пэжу пlэрэ ар?» - жьгIэу, щIалэхэм дащыхуеплъэкlым, адрейхэр къэпсэлъащ, «фыадыгэкъэ?» жаIэри. Икlи жэуапым пэмыпlъэхэу, дызэбгъэдагъэтIысхьащ. Дызэрыщlыхуащ. Езыхэр Адыгейм хиубыдэ Хьэкурыгэ нэхьблэ щыщ зэкъуэшхэу Сихьухэ Русланрэ Гъэмэзанрэт. Пэхъыжьыр, Руслан, Абхъазым и щхьэхунтыныгъэм щIэзэуахэм яхэтащ. Нэхъыщlэм, Гъэмэзан, куэд жиIэртэкъым, нэхъ щэхут, Къыдзэрыдгурыlуэмкlэ, гъуэгугъуэсу и къуэшым къыдежьат.

Абдеж дыздэщысым, дигуэзэр зыр зым хуэлухуэу Куэдым дытепсэлъыхьащ. Нэхъыбэу зи гугъу тщlар дыкъэзыухъуреихь дунейм, щIыуэпсым хуэсакъым зэрыхуейрт. Абы гулъытэ имыгъуэтмэ, мыхъумыщlагъэу къэхъур щыпlэ куэдым щыдолъагъу. Икlи «мэзгъэфlэнхэр» зезыхьэхэм, абы и хъумакlуэхэм фIыщlэ лей кьалэжьы Мыдрейуэ:

- Мы къуэладжэм сыт фыкъэзыхьар? - жьгIэу, кlаха адыгэхэм защыхуэдгъаазэм, кьыдатыжа жэуапыр гъэщlэгъэунщ:

- Дэ ди жьгъужь дыкъинхьжьу аращ, - жиIащ Руслан. Итlано и Іэ ижьыр Щхьэгуащэ зыдигъаззэмкlэ ищlри, - мес мо мэз Іувыжьым хэкlуэсэж псым Іусахэщ Сихьухэ дыкъызыхэкlа жьыгэжьыр.

Абэзэхэ щIалэм джлэр зэрыщыпкъым щхьхьэт техъуэ тхыгъэымпlэ гъэщlэгъэун ипlэс зыбжанэ дэкlауэ дэ къыгIэрыхьащ. Ар Адыгэ Республикэм хиубыдэ Къэбэхьблэ жьлэм дэт псаохэхуэ музейм и лэжьакlуэ Хьэсэныкъуэ Хьэмэд ипlэс 20-м щIигъукlэ зэхуихьэсыжа, Урыс-Кавказ зауэм и пэкlэ адыгэхэр зэрыса щIыгур къэзыгъэльагъуэ материалхэм къытрищlыкlыжа картэщ. Абы Іупщlу щыпlъагъунущ Гъуаззэрыпlъ къуажэ щIыуэпсым щIэзэуащэ псыхъуэ иджыри зы жьлэ зэрыдэсар, Щэуэ зэрихьэри Сихьу- хьэблэт...

Езыхэр дыздэкlуэмкlэ кьыщыздэупщlым, Шахэ псыхъуэр ди гъэзэу хы псыIу дыззэрыхуэкlуэр яжетIащ. Къыдэхъулlэ хъужыкъуэми, а Іагъуэблагъэм ит псыхъуэм дэт шапсыгъ къуажэхэм я нэхъ ину шыт Шахэкlеишхуэ щыпсэу си нэIуасэ Гъуафэ Руслан зыхуэдгъаззмэ дызэригуапэри кьыхуэдгъэщащ. Ар щыззхахьым, зэхъуэщитlым я нэхъыжьыкlыр къэпсалъэри: «Гъуафэ Русланрэ сэрэ зыкъом щIауэ дызэроцIыху. Фыхуэзэми, фIэхъыс гуапэ схуефхыж, нэIуасэ дызэрызэхъуэм и хъыбари пъэргъэIэсыжкlэ - жиIащ.

Іъэгум дэсхэм иджыри зэ фыщlэ яхуэтщIыжри, гъуэгу дытехьэжащ. Тафэр щIыкъым „лъагъуэм зиIэтащ, мэзми щIидзэжащ. Щхьэгуащэ и адрыщlкlэ къыщыт джабэ нэкlуэхрат иджы ди зекlуапIэр. Арщхьэкlэ зи бгъуагъыр тфIэтелъыдджащэ кlейр апхуэдизкlэ къыткlэлъыдадэкlти, абы иджыри зэ нэхъ лейуэ дыIупльэжьын папщlэ, зекlуэ гупыр щIэх-щIэхыуэр дыкlъэувыIэрт.

ЩIыIэпсым нэхъ пэIэщlэ дыщыхъым, ди лъэхэр нэхъ щIэкlI, псынщlэрыкIуэ хъуащ. Ящыныкъуэхэм я дежи ижьымкlэ дызыблэжI Фыщт бгыжьым и аранэ щIыхупIэхэр гъунэгъубзэу къэпсалъэуэрт. Адэкlэ гупыр дызыхуэкlуэр Фыщт Іуащ. Гъэжьым зыгъэкlыщIэхыщI бгыщlэ джабэжькlэ щхьэщыгурт. Абдеж Щхьэгуащэ (Белореченскэ) щхьэдэхьпIэщ. Абы и щыгу дыщихьэм, адрей дэкlыгъуэхэми ещхьу, гуфIэгъуэшхуэм дызэщlищтащ, «аргуэру зы шытх и тхыщlэ дыкъэшэсакъэ!» - жьгIэри.

Гъэщlэгъуэнкъэ, Фыщт бгыжьым ипщэкlэ гъэза и къыр дзакlэхэр, дыгъэм зэрижьэм и нэщэнэу, дыщафэхужьыфрт. Апхуэдэтэкъым ищхьэрэ-къуэкlыпlэмкlэ гъэ щэнхъыжьхъэм я тепlъэр. Ахэр морафэ-фIыщlафэт. Нэхъ кьэлэмэтыжьыр къуршым иIэ тепlъэм зыщызэрихьэкlкlыпlэр, Мейкъуапэкlэ епlъэкlыж къуэладжэхэмрэ хы Іуфэмкlэ зызыгъаззэ къуэкlийхэмрэ я зэпыlъыпlэ хъуж, Кавказыр «Ищхьэрэ», «Къущхьэщlыб» Іыхьитlу зыгъэш Щхьэгуащэ щхьэдэхьпIэм зэрыхуэзэрт. Мыбдеж къущхьэхъу хъупIэхэм щыщlадзэжьырт. Іэщхьхьэу дызыIущlэхэм я нэхъыбэр къызызэкlа лъэпкъкlэ зэрыермэлым «Къущхьэщlыб- дызэрихьэм шэч къытрыуигъэхьэжьыртэжьым. Сыт щхьэкlэ жьыпIэмэ, абыхэм ящыщ куэдым хы псыIур псэупIэ яхуэхъуащи, я Іэщри Къущхьэхъу хъыдаху.

Хэку заузшхуэм и лъэхъэнэм Мейкъуапэ лъэныкъуэм кlэ къыкlнэмыщэ зэрыпхъуакlуэхэм Кавказ щытхъжьым и щыIб къыдыхьэн я гугъат. Ар абыхэм зрагъэхъулIататэмэ, хы Фыщlэмкlэ къащlыхуэмыщтэ Сочэ къалэ тыншу къахуэзэунут. Арщхьэкlэ фашистхэм ерыщу япэщlэт хэкупсэхэм яхуэзэфlэкlащ бидзэр Іуагъэкlуэтыжьыкlи. Совет зауэлIхэм зэрахьа лIыгъэм и фэепlъу щIыхь пхъэбгъу куэд мы щIыпlэм мывэ дзакlэхэм щеIуплащ.

Сэнтхэм дызэрэх лъагъуэм бжей жьгышхуэхэм я лъэжьжьанэжьхэм хуэфIу зыкъытрагуэшат. Ахэри дыгъэ бзий зэрыщымыщlэр зэрыхуэзэрт. Ар Адыгэ Республикэм хиубыдэ Къэбэхьблэ жьлэм дэт псаохэхуэ музейм и лэжьакlуэ Хьэсэныкъуэ Хьэмэд ипlэс 20-м щIигъукlэ зэхуихьэсыжа, Урыс-Кавказ зауэм и пэкlэ адыгэхэр зэрыса щIыгур къэзыгъэльагъуэ материалхэм къытрищlыкlыжа картэщ. Абы Іупщlу щыпlъагъунущ Гъуаззэрыпlъ къуажэ щIыуэпсым щIэзэуащэ псыхъуэ иджыри зы жьлэ зэрыдэсар, Щэуэ зэрихьэри Сихьу- хьэблэт...

Езыхэр дыздэкlуэмкlэ кьыщыздэупщlым, Шахэ псыхъуэр ди гъэзэу хы псыIу дыззэрыхуэкlуэр яжетIащ. Къыдэхъулlэ хъужыкъуэми, а Іагъуэблагъэм ит псыхъуэм дэт шапсыгъ къуажэхэм я нэхъ ину шыт Шахэкlеишхуэ щыпсэу си нэIуасэ Гъуафэ Руслан зыхуэдгъаззмэ дызэригуапэри кьыхуэдгъэщащ. Ар щыззхахьым, зэхъуэщитlым я нэхъыжьыкlыр къэпсалъэри: «Гъуафэ Русланрэ сэрэ зыкъом щIауэ дызэроцIыху. Фыхуэзэми, фIэхъыс гуапэ схуефхыж, нэIуасэ дызэрызэхъуэм и хъыбари пъэргъэIэсыжкlэ - жиIащ.

Іъэгум дэсхэм иджыри зэ фыщlэ яхуэтщIыжри, гъуэгу дытехьэжащ. Тафэр щIыкъым „лъагъуэм зиIэтащ, мэзми щIидзэжащ. Щхьэгуащэ и адрыщlкlэ къыщыт джабэ нэкlуэхрат иджы ди зекlуапIэр. Арщхьэкlэ зи бгъуагъыр тфIэтелъыдджащэ кlейр апхуэдизкlэ къыткlэлъыдадэкlти, абы иджыри зэ нэхъ лейуэ дыIупльэжьын папщlэ, зекlуэ гупыр щIэх-щIэхыуэр дыкlъэувыIэрт.

ЩIыIэпсым нэхъ пэIэщlэ дыщыхъым, ди лъэхэр нэхъ щIэкlI, псынщlэрыкIуэ хъуащ. Ящыныкъуэхэм я дежи ижьымкlэ дызыблэжI Фыщт бгыжьым и аранэ щIыхупIэхэр гъунэгъубзэу къэпсалъэуэрт. Адэкlэ гупыр дызыхуэкlуэр Фыщт Іуащ. Гъэжьым зыгъэкlыщIэхыщI бгыщlэ джабэжькlэ щхьэщыгурт. Абдеж Щхьэгуащэ (Белореченскэ) щхьэдэхьпIэщ. Абы и щыгу дыщихьэм, адрей дэкlыгъуэхэми ещхьу, гуфIэгъуэшхуэм дызэщlищтащ, «аргуэру зы шытх и тхыщlэ дыкъэшэсакъэ!» - жьгIэри.

Гъэщlэгъуэнкъэ, Фыщт бгыжьым ипщэкlэ гъэза и къыр дзакlэхэр, дыгъэм зэрижьэм и нэщэнэу, дыщафэхужьыфрт. Апхуэдэтэкъым ищхьэрэ-къуэкlыпlэмкlэ гъэ щэнхъыжьхъэм я тепlъэр. Ахэр морафэ-фIыщlафэт. Нэхъ кьэлэмэтыжьыр къуршым иIэ тепlъэм зыщызэрихьэкlкlыпlэр, Мейкъуапэкlэ епlъэкlыж къуэладжэхэмрэ хы Іуфэмкlэ зызыгъаззэ къуэкlийхэмрэ я зэпыlъыпlэ хъуж, Кавказыр «Ищхьэрэ», «Къущхьэщlыб» Іыхьитlу зыгъэш Щхьэгуащэ щхьэдэхьпIэм зэрыхуэзэрт. Мыбдеж къущхьэхъу хъупIэхэм щыщlадзэжьырт. Іэщхьхьэу дызыIущlэхэм я нэхъыбэр къызызэкlа жьыгэжьыр.

Абдеж дыздэщысым, дигуэзэр зыр зым хуэлухуэу Куэдым дытепсэлъыхьащ. Нэхъыбэу зи гугъу тщlар дыкъэзыухъуреихь дунейм, щIыуэпсым хуэсакъым зэрыхуейрт. Абы гулъытэ имыгъуэтмэ, мыхъумыщlагъэу къэхъур щыпlэ куэдым щыдолъагъу. Икlи «мэзгъэфlэнхэр» зезыхьэхэм, абы и хъумакlуэхэм фIыщlэ лей кьалэжьы Мыдрейуэ:

- Мы къуэладжэм сыт фыкъэзыхьар? - жьгIэу, кlаха адыгэхэм защыхуэдгъаззм, кьыдатыжа жэуапыр гъэщlэгъэунщ:

- Дэ ди жьгъужь дыкъинхьжьу аращ, - жиIащ Руслан. Итlано и Іэ ижьыр Щхьэгуащэ зыдигъаззмкlэ ищlри, - мес мо мэз Іувыжьым хэкlуэсэж псым Іусахэщ Сихьухэ дыкъызыхэкlа жьыгэжьыр.

Абэзэхэ щIалэм джлэр зэрыщыпкъым щхьхьэт техъуэ тхыгъэымпlэ гъэщlэгъэун ипlэс зыбжанэ дэкlауэ дэ къыгIэрыхьащ. Ар Адыгэ Республикэм хиубыдэ Къэбэхьблэ жьлэм дэт псаохэхуэ музейм и лэжьакlуэ Хьэсэныкъуэ Хьэмэд ипlэс 20-м щIигъукlэ зэхуихьэсыжа, Урыс-Кавказ зауэм и пэкlэ адыгэхэр зэрыса щIыгур къэзыгъэльагъуэ материалхэм къытрищlыкlыжа картэщ. Абы Іупщlу щыпlъагъунущ Гъуаззэрыпlъ къуажэ щIыуэпсым щIэзэуащэ псыхъуэ иджыри зы жьлэ зэрыдэсар, Щэуэ зэрихьэри Сихьу- хьэблэт...

Езыхэр дыздэкlуэмкlэ кьыщыздэупщlым, Шахэ псыхъуэр ди гъэзэу хы псыIу дыззэрыхуэкlуэр яжетIащ. Къыдэхъулlэ хъужыкъуэми, а Іагъуэблагъэм ит псыхъуэм дэт шапсыгъ къуажэхэм я нэхъ ину шыт Шахэкlеишхуэ щыпсэу си нэIуасэ Гъуафэ Руслан зыхуэдгъаззмэ дызэригуапэри кьыхуэдгъэщащ. Ар щыззхахьым, зэхъуэщитlым я нэхъыжьыкlыр къэпсалъэри: «Гъуафэ Русланрэ сэрэ зыкъом щIауэ дызэроцIыху. Фыхуэзэми, фIэхъыс гуапэ схуефхыж, нэIуасэ дызэрызэхъуэм и хъыбари пъэргъэIэсыжкlэ - жиIащ.

Іъэгум дэсхэм иджыри зэ фыщlэ яхуэтщIыжри, гъуэгу дытехьэжащ. Тафэр щIыкъым „лъагъуэм зиIэтащ, мэзми щIидзэжащ. Щхьэгуащэ и адрыщlкlэ къыщыт джабэ нэкlуэхрат иджы ди зекlуапIэр. Арщхьэкlэ зи бгъуагъыр тфIэтелъыдджащэ кlейр апхуэдизкlэ къыткlэлъыдадэкlти, абы иджыри зэ нэхъ лейуэ дыIупльэжьын папщlэ, зекlуэ гупыр щIэх-щIэхыуэр дыкlъэувыIэрт.

ЩIыIэпсым нэхъ пэIэщlэ дыщыхъым, ди лъэхэр нэхъ щIэкlI, псынщlэрыкIуэ хъуащ. Ящыныкъуэхэм я дежи ижьымкlэ дызыблэжI Фыщт бгыжьым и аранэ щIыхупIэхэр гъунэгъубзэу къэпсалъэуэрт. Адэкlэ гупыр дызыхуэкlуэр Фыщт Іуащ. Гъэжьым зыгъэкlыщIэхыщI бгыщlэ джабэжькlэ щхьэщыгурт. Абдеж Щхьэгуащэ (Белореченскэ) щхьэдэхьпIэщ. Абы и щыгу дыщихьэм, адрей дэкlыгъуэхэми ещхьу, гуфIэгъуэшхуэм дызэщlищтащ, «аргуэру зы шытх и тхыщlэ дыкъэшэсакъэ!» - жьгIэри.

Гъэщlэгъуэнкъэ, Фыщт бгыжьым ипщэкlэ гъэза и къыр дзакlэхэр, дыгъэм зэрижьэм и нэщэнэу, дыщафэхужьыфрт. Апхуэдэтэкъым ищхьэрэ-къуэкlыпlэмкlэ гъэ щэнхъыжьхъэм я тепlъэр. Ахэр морафэ-фIыщlафэт. Нэхъ кьэлэмэтыжьыр къуршым иIэ тепlъэм зыщызэрихьэкlкlыпlэр, Мейкъуапэкlэ епlъэкlыж къуэладжэхэмрэ хы Іуфэмкlэ зызыгъаззэ къуэкlийхэмрэ я зэпыlъыпlэ хъуж, Кавказыр «Ищхьэрэ», «Къущхьэщlыб» Іыхьитlу зыгъэш Щхьэгуащэ щхьэдэхьпIэм зэрыхуэзэрт. Мыбдеж къущхьэхъу хъупIэхэм щыщlадзэжьырт. Іэщхьхьэу дызыIущlэхэм я нэхъыбэр къызызэкlа жьыгэжьыр.

Абдеж дыздэщысым, дигуэзэр зыр зым хуэлухуэу Куэдым дытепсэлъыхьащ. Нэхъыбэу зи гугъу тщlар дыкъэзыухъуреихь дунейм, щIыуэпсым хуэсакъым зэрыхуейрт. Абы гулъытэ имыгъуэтмэ, мыхъумыщlагъэу къэхъур щыпlэ куэдым щыдолъагъу. Икlи «мэзгъэфlэнхэр» зезыхьэхэм, абы и хъумакlуэхэм фIыщlэ лей кьалэжьы Мыдрейуэ:

- Мы къуэладжэм сыт фыкъэзыхьар? - жьгIэу, кlаха адыгэхэм защыхуэдгъаззм, кьыдатыжа жэуапыр гъэщlэгъэунщ:

- Дэ ди жьгъужь дыкъинхьжьу аращ, - жиIащ Руслан. Итlано и Іэ ижьыр Щхьэгуащэ зыдигъаззмкlэ ищlри, - мес мо мэз Іувыжьым хэкlуэсэж псым Іусахэщ Сихьухэ дыкъызых